

Без аналог

Елисавета Мусакова

Добър вечер на всички приятели и колеги, които дойдоха на тази изложба. Даже мисля, че сме се събрали повече приятели, което е много хубаво. Радвам се, че откривам изложбата на Юлия, за която съм я подкочоросвала от много време, защото тя твърде дълго се колебае преди да покаже нещо. И много отдавна исках толкова нещо да се случи. Изложбата, която вече сте успели да видите, е наистина необичайна и като казвам това, смятам, че този иначе банален увод в случая е заслужен, защото просто днес никой не рисува и не прави това, което прави Юлия. Вие знаете какво представлява съвременното изкуство, което е предимно стремеж към крайно личностен израз. То е, както казва един от моите колеги, егостично изкуство. Юлия прави точно обратното. Тя се връща към тип изкуство, което е над-персонално и което ние всъщност почти сме забравили. За нас то е един вид анахронизъм. Тя се връща към иконата в най-директния смисъл на това, което е правене на икона, защото тя не е нито реставратор на икони, нито е копист на икони, независимо че започна оттам. Тя просто създава нещо съвършено ново, съвършено лично и в същото време тя според мен прави това, което би направил един истински иконописец, ако би живял днес, пренесен от Средновековието тук, в наше време. Това са картини и икони едновременно. Това са икони, които се произвеждат чрез съзерцание, на много дълбок размисъл, на много дълбоко вникване в написаното в евангелските текстове, образи, които ние можем да съзерцаваме, както религиозните

хора са гледали иконите. Разбира се, аз не искам да кажа, че нейното изкуство непременно трябва да се гледа само в този аспект. защото независимо че е изцяло вътре в смисъла, в традицията и в цялата вътрешна нагласа, в целия вътрешен мир на това, което ние познаваме като средновековно изкуство, при Юлия присъства модерната, съвременната рефлексия на едно съзнание, което в никакъв случай не може да се задоволи с религията такава, каквато я познава от книгите. Дори и такава, каквато тя познава вече като човек, който вътрешно и лично я преживява. Тук има неща, които са свързани с много лични пластове, с лични въпроси, отразени дори с присъствието на определени хора в нейните картини, защото тези, които познават поотблизо обкръжението ѝ, могат веднага да открият един конкретен образ, присъстващ в почти всички нейни творби. И разбира се, че този личен момент е много съществен, но най-същественото е това, че Юлия просто изцяло е навлязла в духовно общуване с образите. И ми се струва поразително и бих приканила да погледнете нещата от ъгъла на развитието в чисто формален план, което може да се установи, ако започнете от малката картина "Изцеление на слепородения", която скромно стои там в ъгъла. Всъщност това беше първата работа, която Юлия направи в този маниер, в този смисъл, в този дух и оттам започна всичко. Днес тя ни показва последните неща, които и аз самата видях за първи път. И ме изумява начинът, по който тя се е преборила с материята. И това преборване видимо се осъществява чрез техниката, но тя съвсем не е всичко. Защото, когато човек започва да рисува копия на икони, той се придържа към външните неща и много рядко успява да

влезе в това, което представлява иконата. Юлия преодоля това нещо, просто го надживя. Изцяло забравя средствата, с които работи. Постигнала е една невероятна техника, в която наслагването, светлината, движението на пластове, това вътрешно излъчване, което се получава в най-добрите образци на иконите, които познаваме от историята на християнското, и точно византийското изкуство. Това нещо за нея, струва ми се, просто не е проблем. Интересното е, че когато тя опитваше тази техника, когато работеше различни неща, тя първоначално постигна нещо като вътрешно откровение за това какво може да се направи с една проста акварелна и една проста темперна техника. Изключвайки от неща на картон и хартия, тя стигна до тези творби, които са направени на здрава дървена основа така, както се прави една класическа икона. Затова намирам, че нейното изкуство стои съвършено откъснато от това, което се прави в момента от повечето художници. Тя се връща по един такъв изумителен начин към нещо, което наистина можем да наречем традиция, тя не се изкушава от това да повтаря някакви иконографски формули, а във всеки един сюжет от Евангелието винаги не само своя личен духовен опит, но философския и морален подтекст, успява да представи това по един анонимен, надхвърлил егото начин, което е цяло чудо. Юлия създава нови иконографски композиции, тя придава на тези образи, които в християнското изкуство имат многовековен традиционен опит, нов смисъл, следователно е успяла да вникне в един канон и да го пресъздаде отново, нещо, което според мен не просто се вписва в традицията, но я прави действена, реална, а не една празна форма. И отново ще повторя: смятам, че това е действително уникално събитие, на което ние нямаме друг аналог в момента. В нашето съвременно изкуство няма друг, който да рискува да работи по този начин. И затова съм особено щастлива, че изложбата най-после се състоя, поздравявам Юлия и ѝ пожелавам добър път.

Слово при откриване на изложбата на Юлия Станкова в галерия "Стълбата" на 9 юни т.г.